

Terje Bruen Olsen

SND som FoU-finansierende institusjon

En undersøkelse av Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds
virkemiddelportefølje

NIFU skriftserie nr. 18/2001

NIFU – Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

NIFU har i en årrekke anslått omfanget av forskning og utviklingsarbeid (FoU) i bevilgningene over statsbudsjettet, med særlig sikte på å følge utviklingen i norske ressurser over tid. Analysen av statsbudsjettet er en del av NIFUs nasjonale ansvar for å føre FoU-statistikk. I dette notatet går vi nærmere inn på grunnlaget for å anslå omfanget av FoU på de kapitler og poster på statsbudsjettet som disponeres av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). Notatet er skrevet av Terje Bruen Olsen og utarbeidet på oppdrag av Nærings- og handelsdepartementet (NHD). Framstillingen er basert på offentlig dokumenter, i første rekke budsjettproposisjoner og St.meld. nr. 36 (2000-2001) "SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv". Informasjonsgrunnlaget for FoU-anslagene bygger dessuten på SNDs statistikkrapport for 1999. Vi takker avdelingsdirektør Lars Hagen i Strategiavdelingen i SND som har bidratt med kommentarer og innspill.

Oslo, september 2001

Petter Aasen
Direktør

Kirsten Wille Maus
Seksjonsleder

Innhold

1	Innledning	7
2	Om SND.....	8
3	SNDs virkemidler	11
3.1	Låneordninger	11
3.1.1	Lavrisikolån	11
3.1.2	Grunnfinansieringslån til fiskeriformål.....	11
3.1.3	Landsdekkende risikolån	11
3.1.4	Landsdekkende garantier	12
3.1.5	Distriktsrettede risikolån	12
3.1.6	Statens miljøfond	12
3.2	Tilskuddsordninger.....	13
3.2.1	Landsdekkende utviklingstilskudd.....	13
3.2.2	Prosjektutviklingstilskudd.....	13
3.2.3	Offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU)	14
3.2.4	Distriktsutviklingstilskudd.....	14
3.2.5	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	15
3.3	Etablererstipend.....	15
4	Om FoU-begrepet	16
5	SND og FoU.....	19
5.1	Låneordninger	22
5.1.1	Lavrisikolån	22
5.1.2	Landsdekkende risikolån	22
5.1.3	Landsdekkende garantier	22
5.1.4	Distriktsrettede risikolån.....	23

5.2 Tilskuddsordninger	23
5.2.1 Landsdekkende utviklingstilskudd	23
5.2.2 Prosjektutviklingstilskudd	23
5.2.3 Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter	24
5.2.4 Distriktsutviklingstilskudd.....	24
5.2.5 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	24
5.3 Etablererstipend	24
6 Konkret beregning av FoU på SNDs budsjett	25
6.1.1 Generelt	25
6.1.2 SNDs budsjettposter	25
6.1.3 Om beregning av FoU-innholdet på kapitler i statsbudsjettet for 2001.	26
7 Oppsummering.....	30
Tabeller	32
Litteratur.....	35
Forkortelser	36
Vedlegg: SNDs klassifikasjoner av prosjekter på formål og investeringsart	37

1 Innledning

Det overordnede formål med dette prosjektet er gjennomgå og forbedre kunnskapsgrunnlaget for NIFUs FoU-anslag for SND.

Oppdraget kan sies å være tredelt:

1. Gi en oversikt over SNDs virkemiddelapparat, herunder beskrive de ulike virkemidlene.
2. Vurdere i hvilken grad forskning og utviklingsarbeid (FoU), slik dette begrepet er definert i de internasjonale retningslinjer for FoU-statistikk, inngår i de aktiviteter som finansieres av de ulike virkemidlene. Denne vurderingen begrenser seg til virkemidler som finansieres over Nærings- og handelsdepartementets (NHD) og Kommunal- og regionaldepartementets (KRD) budsjetter.
3. Angi en metode for beregning av størrelsen på FoU-komponenten på de av kapitlene/postene på NHDs og KRDs budsjetter som antas å inneholde FoU, og anslå det samlede omfanget av FoU på disse departementenes budsjetter.

Rapporten er strukturert i samsvar med oppdraget. I kap. 2 gis en kort beskrivelse av SND som organisasjon. I kap.3 redegjør vi for de virkemidler SND har til disposisjon. I kap. 4 presenterer vi FoU-begrepet og drøfter avgrensingsproblemer av relevans for SNDs virksomhet. I kap. 5 vurderes FoU-komponenten i det enkelte virkemiddel, og i kap. 6 beregnes FoU-beløpene for de aktuelle kapitler/poster på statsbudsjettet for 2001. Beregningene framgår også av en særskilt tabelldel.

2 Om SND

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) er myndighetenes sentrale organ for finansiering og iverksetting av tiltak innen nærings- og distriktspolitikken. Fondet ble etablert i 1993 ved sammenslåing av Distriktenes Utbyggingsfond (DU), Industrifondet, Småbedriftsfondet og Industribanken. I 1997 ble Statens Fiskarbank innlemmet i SND, og fra og med 2000 er også Statens Landbruksbank integrert. I 1998 ble Statens miljøfond opprettet, med forvaltning lagt til SND. SND er administrativt underlagt Nærings- og handelsdepartementet (NHD), som bevilger midler til landsdekkende virkemidler og administrasjonstilskudd. SND får dessuten bevilgninger fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Fiskeridepartementet (FID), Landbruksdepartementet (LD) og Miljøverndepartementet (MD).

SND skal i henhold til sin formålsparagraf fremme en bedriftsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet for øvrig ved å

- a) medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i, norsk næringsliv i hele landet, og
- b) fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvansker eller svakt utbygd næringsgrunnlag.

SNDs virkemiddelapparat er tilpasset til oppnåelsen av disse formålene, og et bredt spekter av strategier og virkemidler er utformet. Blant strategiene kan nevnes:

- bidra til lønnsomme bedrifter i hele landet
- være et viktig redskap for å realisere distriktpolitiske målsettinger
- bidra til nyskaping, omstilling og etableringer
- samordne virkemiddelaktørene
- ha kvinner som prioritert målgruppe
- være et nasjonalt kompetanse- og kraftsenter
- være en institusjon som er premissgiver og redskap i gjennomføringen av en nasjonal næringspolitikk

Forskning og utviklingsvirksomhet (FoU) er ikke et mål i seg selv for SND, men en aktivitet blant flere for å oppnå målene om næringsutbygging og sysselsetting. Riktignok heter det (St.prp. nr. 1 2000-2001, NHD) at SND har en viktig oppgave ved å bidra til næringsutvikling gjennom deltakelse i prosjekter og programmer for FoU og kommersialisering av forskningsresultater. SND har dessuten styrket samarbeidet med Norges forskningsråd i de senere år. Men i de offentlige dokumenter sies det for øvrig lite om FoU som en særskilt aktivitet avgrenset fra andre relevante aktiviteter, og det er uklart i hvilken grad SNDs ulike virkemidler finansierer aktiviteter som har en komponent av eller er relatert til FoU.

SNDs virkemiddelapparat kan sies å ha tre komponenter: tilskuddsordninger, låneordninger og fondsforvaltning.

SND yter landsdekkende og distriktsrettede tilskudd til prosjekter og tiltak som ikke er tilstrekkelig bedriftsøkonomisk lønnsomme på selvstendig basis, men som forutsettes å ha positiv samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Tilskuddsordningene omfatter følgende (per 2000):

- forsknings- og utviklingskontrakter (kap. 923.70 på NHDs budsjett)
- landsdekkende utviklingstilskudd (kap. 2420.50. Kap 2420 er SNDs eget utgiftskapittel på statsbudsjettet, formelt kategorisert under Statsbankene)
- prosjektutviklingstilskudd (kap. 2420.54)
- distriktsutviklingstilskudd (kap. 2425.51 på KRDs budsjett)
- programmer for kompetanseutvikling (kap. 552.53 på KRDs budsjett)
- tilskudd til fornying og kapasitetstilpasning i fiskeflåten (kap. 2415.72 på FIDs budsjett)
- tilskudd til bygdeutvikling (kap. 1150.77 på LDs budsjett)

Låneordningen benyttes i hovedsak til å finansiere investeringer i eiendom og produksjonsutstyr og til driftskreditt. Lån ytes på ulike vilkår avhengig av det enkelte prosjekts risikonivå. Låneordningene omfatter følgende (per 2000):

- lavrisikolån (over NHDs budsjett)
- landsdekkende risikolån (over NHDs budsjett)
- distriktsrettede risikolån (over KRDs budsjett)
- grunnfinansieringslån til fiskeflåten (over FIDs budsjett)
- lån fra Statens miljøfond (over MDs budsjett)
- lån til landbruksformål (over LDs budsjett)

SND forvalter følgende fondsordninger:

- Investeringsfond for Øst-Europa
- Investeringsfond for Nordvest-Russland
- Næringsfond for Nordvest-Russland
- Såkornfondene
- Egenkapitalordningen, forvaltes av SND Invest AS

SND forvalter dessuten en ordning med etablererstipend (kap. 551.55 på KRDs budsjett)

SND er i de senere år blitt reorganisert og utviklet i retning av å bli en desentralisert organisasjon. Det er opprettet distriktskontorer i alle fylker, og det er et tett samarbeid med fylkeskommunene. Så godt som all saksbehandling er flyttet til distriktskontorene, og de aller fleste beslutninger om tilsagn tas også der.

SNDs virkemidler har gjennom årene blitt gjort til gjenstand for justeringer og endringer. I det følgende beskrives SNDs virkemiddelapparat slik det var per høsten 2000, slik det framgår av St.prp. nr. 1 for 2001.

Vi vil imidlertid nevne at det i St.meld. nr. 36 (2000-2001) *SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv* er lagt opp til visse endringer. Meldingen ble behandlet av Stortinget den 8.juni 2001. M.h.t. SNDs virkemidler etableres det to nye ordninger hvor bevilgninger til utviklingstilskudd, risikolån og garantier slås sammen. Disse blir en landsdekkende *Innova-*

sjonsordning og en distriktsrettet ordning for *Bedrifts- og næringsutvikling*. Videre opprettes en egen bevilgning til nasjonale programmer over NHDs budsjett. Disse endringene representerer en forenkling i SNDs budsjettstruktur. Endringene vil muligens bli implementert i forbindelse med statsbudsjettet for 2002. Det er vanskelig å si hvilke konsekvenser budsjettomleggingen vil få for muligheten til beregning av FoU-komponenter på SNDs budsjettposter. Det kan derfor bli nødvendig å se på beregningsmetoden på nytt.

3 SNDs virkemidler

SND har et omfattende virkemiddelapparat, som er inngående beskrevet i en rekke dokumenter¹. Her vil vi gi en kortfattet framstilling av de enkelte ordningene. Vi vil i et senere kapittel drøfte nærmere i hvilken grad FoU inngår som en del av de ulike ordningene. Det vil imidlertid bli tydelig allerede gjennom den følgende beskrivelsen at FoU har ulik relevans for de ulike virkemidler.

SNDs virkemiddelstruktur er kompleks. Som nevnt ovenfor kan finansiering av prosjekter gis i form av lån, garantier og tilskudd, og det finnes også en ordning med etablererstipend. Videre forvalter SND en rekke fondsordninger som ikke vil bli nærmere omtalt her.

3.1 Låneordninger

SND finansierer sine utlån med låneopptak i statskassen. Det finnes to hovedtyper lån: lavrisikolån (3.1.1 og 3.1.2) og risikolån (3.1.3, 3.1.5 og 3.1.6). I tillegg har man garantiordningen (3.1.4).

3.1.1 Lavrisikolån

Lavrisikolån (tidligere også grunnfinansieringslån) benyttes til å delfinansiere bedriftsøkonomisk lønnsom nyskaping, utvikling, etablering og omstilling. Investeringene kan gå til driftsutstyr og bygninger eller til generell likviditetstilførsel (grunnfinansiering). SND gir imidlertid ikke lenger ordinære grunnfinansieringslån. Den låneordning som tidligere ble forvaltet av Statens landbruksbank ble integrert i den landsdekkende lavrisikolånordningen f.o.m. 2001. Ordningen med lavrisikolån forvaltes på grunnlag av bevilgninger over NHDs og LDs budsjetter. Det er ikke knyttet tapsfond eller annen form for tapsfinansiering til denne ordningen.

3.1.2 Grunnfinansieringslån til fiskeriformål

Denne låneordningen gjelder finansiering av fiskefartøy. Regjeringen har imidlertid foreslått at ordningen kan benyttes til andre formål enn flåtefinansiering. Ordningen ble overtatt av SND da Statens Fiskarbank ble integrert i SND i 1997. Også denne ordningen kan betraktes som en lavrisikolånordning, og forvaltes med bevilgninger over FIDs budsjett.

3.1.3 Landsdekkende risikolån

Ordningen skal delfinansiere samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv. I likhet med lavrisikolånene kan risikolån dekke investeringer til driftsutstyr og bygninger, men formålet må være effektivisering eller ekspansjon. Lån kan også dekke utgifter til fusjoner,

---

¹ Se f.eks. *St.meld. nr. 36 SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv, St.prp. nr. 1 Nærings- og handelsdepartementet*, samt STEP-gruppens delrapporter til evalueringen av SND.

struktur- og samarbeidstiltak, innføring av ny teknologi eller utnyttelse av forsknings- og utviklingsresultater samt sanering/refinansiering, omstrukturering eller reorganisering. Ordningen forvaltes over NHDs budsjett. Landsdekkende risikolån anses viktig for kommersialisering av forskningsprosjekter. I Hervik-utvalgets rapport heter det at en økning i budsjetttrammen for denne ordningen ville være et viktig bidrag til å styrke forskningsinnsatsen i næringslivet.

Til låneordningen er det knyttet en ordning med tapsfond som skal dekke eventuelle misligholdte lån hvis prosjektet mislykkes; midlene til fondet bevilges over NHDs budsjett (kap. 2420.51). Bevilgningen gjør SND i stand til å ta topprisiko og derved bidra til å realisere prosjekter som ellers ikke ville bli gjennomført. Ordningen gjør at det kan gis lån, ofte med lav sikkerhet, til prosjekter som forventes å være bedriftsøkonomisk lønnsomme, men har høy risiko. Tapsfondene forhåndsbevilges og risikonivået angis ved en tapsprosent som fastlegges i budsjettet for det enkelte år. Tapsfondordningen blir beskrevet i mer detalj senere i rapporten.

3.1.4 Landsdekkende garantier

Dette er en ordning med garantier for lån til realinvesteringer og driftskapital. Ordningen har hatt ulike utforminger i de senere år, dels med, dels uten tapsfond. Tidligere er rammene for garantiene spesifisert i SNDs budsjett. I 2001 kan SND yte garantier under en felles ramme for tapsfond for landsdekkende risikolån og garantier.

3.1.5 Distriktsrettede risikolån

Distriktsrettede risikolån har som formål å bidratt til å fremme utviklingen av et konkurransedyktig og lønnsomt næringsliv i distrikter med særlige sysselsettingsvansker og/eller svakt utbygd næringsgrunnlag. Ordningen skal stimulere til nyetableringer, til videreutvikling og omstilling av eksisterende bedrifter og til kompetanseheving i bedrifter. Ordningen forvaltes over KRDs budsjett

Også til denne ordningen er det knyttet et tapsfond, som bevilges over KRDs budsjett, hvor også tapsprosenten angis.

3.1.6 Statens miljøfond

Statens miljøfond finansierer en låneordning som skal stimulere bedrifter til å ta i bruk en mer miljøeffektiv teknologi, i første rekke begrense utslipp av klimagasser og andre miljøskadelige utslipp. SND forvalter fondet på vegne av MD. Fondet ble etablert i 1998 med en utlånsramme på 250 mill. kr og et tilhørende tapsfond med grunnkapital 50 mill. kr.

3.2 Tilskuddsordninger

SND har en rekke ulike tilskuddsordninger.

3.2.1 Landsdekkende utviklingstilskudd

Om disse tilskuddene heter det (se fotnote 1) at de skal fremme tiltak og prosjekter som stimulerer til utvikling og nyetablering, omstilling, kompetanse- og produktutvikling, samt nettverksbygging, i norsk næringsliv. Tilskuddene kan dekke inntil 50 prosent av støtteberettigede kostnader, som er definert gjennom støttereglene i EØS-avtalen.. Tilskuddsordningen retter seg i første rekke mot små og mellomstore bedrifter (SMB). Bl.a. brukes en stor del av midlene til delfinansiering av programmer som retter seg mot SMB. I NHDs budsjettproposisjon for 2001 nevnes disse:

- FRAM - ledelses- og strategiutviklingsprogram for SMB.
- FORNY - et samarbeidsprogram mellom SND og Norges forskningsråd for å øke utnyttelsen av forskningsresultater ved universiteter og høyskoler til næringsvirksomhet. Målet er å føre en idé fram til kommersialisering, enten i form av nyetablering eller lisensiering, både i nyetablerte og eksisterende bedrifter.
- BIT - med formål å bedre bedriftenes konkurransekraft og lønnsomhet ved å utvikle felles IT-løsninger på bransjenivå
- ENT - finansiering av rådgivning for nyskapere
- Kvinnerettede utviklingstiltak
- BUS - med formål å fremme nyskaping og bedre utnyttelse av eksisterende og nye produkters markedsmuligheter ved SMB i sentrale strøk.

Midler til landsdekkende utviklingstilskudd bevilges over NHDs budsjett (kap. 2420.50). Flere programmer delfinansieres over KRDs budsjett, dels over distriktsutviklingstilskudd, dels over en særskilt post for *Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling*, se nedenfor.

Fra 2001 etableres nye programmer for marin sektor og elektronisk handel.

3.2.2 Prosjektutviklingstilskudd

Hensikten med denne ordningen er å styrke mulighetene til å utvikle gode idéer med sikte på markedsintroduksjon. Tilskuddet brukes til prosjekter som har sitt utspring i forsknings- og utviklingsaktiviteter som finner sted ved forskningsinstituttene, i universitets- og høyskolemiljøene og i næringslivet. Grunnforskningsprosjekter faller imidlertid utenfor ordningen. Ordningen kan brukes til å gi støtte i idé- og prosjektutformingsfasen av et prosjekt. Når prosjektet så er blitt konkretisert, kan det vurderes under andre næringsutviklingsordninger med sikte på evt. kommersialisering. Ordningen ble opprettet i 1999 og er ment å være fireårig, med en totalramme på 90 mill. kr. fram til og med 2002. Midlene bevilges over NHDs budsjett (kap 2420.54). Informasjons- og kommunikasjonsteknologi er et satsingsområde for ordningen.

3.2.3 Offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU)

Disse tilskuddsordninger - som finansieres over NHDs budsjett - har begge som formål å stimulere til FoU-samarbeid mellom en kundebedrift og en leverandørbedrift om utvikling av et nytt produkt, prosess, metode eller tjeneste. Ordningen med offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (OFU, kap. 923.70.1) har eksistert i mange år, mens ordningen med industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (IFU, kap. 923.70.2) ble etablert i 1994. OFU-ordningen omfatter samarbeid mellom en offentlig etat og en bedrift, mens IFU-ordningen omfatter samarbeid mellom bedrifter, oftest en stor kundebedrift og en eller flere mindre leverandørbedrifter. Begge ordningene spiller en rolle i nyskapingssammenheng ved at de gir økonomisk risikoavlastning i kritiske utviklingsfase for de involverte bedrifter og etater. Ordningene forutsetter prosjekter mellom en profesjonell og krevende kunde på den ene siden og en kompetent og markedsorientert leverandørbedrift på den andre siden, og midlene skal bidra til at begge parter får tilgang til ny teknologisk og markedsmessig kompetanse. Etterspørselen etter IFU-kontrakter er voksende og ligger langt utenfor rammene, mens etterspørselen etter OFU-kontrakter har gått noe ned i de siste årene. For begge kontrakttyper kan SND bidra med inntil 35 prosent av utviklingskostnadene i prosjektet. SNDs senter for utviklingskontrakter (SFU) har som formål å stimulere til økt bruk av OFU- og IFU-kontrakter, og fungerer også som rådgivnings- og konfliktløsningsenhet.

3.2.4 Distriktsutviklingstilskudd

I likhet med distriktsrettede lån har denne ordningen som formål å fremme et konkurranse-dyktig og lønnsomt næringsliv i distriktene, dvs. bedrifter innenfor det distriktpolitiske virkemiddelområdet. Tilskuddet er - som låneordningen - innrettet mot små og mellomstore bedrifter. Ordningen er ment å stimulere utviklingen av sterkere og mer allsidige nærings- og kompetansemiljøer, mer markedsorientering i bedriftene, økt ressurskaping i de ressursbaserte næringene og samarbeid mellom bedrifter.

DU-tilskuddet kan gis på flere måter:

- som rent tilskudd
- som tilskudd med tilbakebetalingsvilkår (betingede tilskudd)
- som tilskudd til rente eller rentefritak.

Betingede tilskudd gis i første rekke til prosjekter med høy risiko og høy avkastning.

DU-tilskuddet kan nyttes til ulike formål, bl.a. produktutvikling - dvs. støtte til industriell forskning, utvikling av pilottyper, pilotprosjekter og demonstrasjonsprosjekter.

Midlene bevilges fra KRD over kap. 2425. Kapitlet forvaltes i sin helhet av SND. Midlene til SNDs distriktskontor tildeles via fylkeskommunen, som kan legge føringer strategiske på bruken av dem. Fylkeskommunen kan overføre inntil 20 prosent mellom de to postene kap. 552.51 Tilrettelegging for næringsutvikling og kap. 2425.51 Distriktsutviklings-tilskudd.

3.2.5 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling

SND forvalter en rekke programmer, som i hovedsak finansieres av NHD gjennom ordningen med landsdekkende utviklingstilskudd, se ovenfor. KRD har imidlertid en egen budsjettpost (kap. 552.53) til nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling, som delvis disponeres av SND. Posten delfinansierer FRAM-programmet. Videre finansieres i sin helhet et program for nyskaping og teknologi i Nord-Norge (NT) over denne posten. NT-programmet har som hovedmål å bidra til nyskaping i nordnorske teknologibedrifter gjennom å investere i kapital, bidra med kompetanse og utvikle nettverk mellom bedrifter og mellom bedrifter og kompetansemiljøer. Programmet gir bistand til utvikling av produkter og/eller produksjonsmetoder. Prosjektene skal være avanserte og ha et stort markedspotensial.

3.3 Etablererstipend

Formålet med etablererstipend er å stimulere til økt etableringsvirksomhet for å skape varige og lønnsomme arbeidsplasser. Stipendordningen gjelder alle næringer unntatt landbruksnæringen, med prioritering av næringssvake områder, kvinner, ungdom, arbeidsledige og yrkeshemmede. Det legges særlig vekt på etableringer i Distrikts-Norge. Etablererstipendordningen finansieres av KRD over kap. 551.55. Ordningen disponeres av SND med unntak av 5 fylker. I behandlingen av stortingsmeldingen om SND har imidlertid Stortinget gitt uttrykk for at forvaltningen skal overføres til SND for alle fylker.

Før vi går inn på en vurdering av FoU-innslaget på de enkelte virkemidler, vil vi ta for definisjonen av FoU og diskutere avgrensningen av FoU i forholdt til andre og beslektede aktiviteter.

4 Om FoU-begrepet

I OECDs Frascati-manual² er retningslinjene lagt for medlemslandenes FoU-statistiske undersøkelser. Retningslinjene skal sikre internasjonalt sammenlignbare tall. I Frascati-manualen finner man også OECDs definisjon av forskning og utviklingsarbeid (FoU). I norsk oversettelse lyder definisjonen:

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap - herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn - og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.

FoU-aktivitetene kan inndeles i tre typer:

Grunnforskning er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlag for fenomener og observerbare fakta, uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.

Anvendt forskning er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er imidlertid primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser.

Utviklingsarbeid er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot:

- å framstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller
- å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester.

Disse definisjonene er imidlertid av generell karakter og ikke nødvendigvis gode nok til å fastslå om en konkret aktivitet kan karakteriseres som FoU eller ikke, eller for å henføre aktiviteten til en av de tre typene. Definisjonene er med andre ord ikke tilstrekkelig operasjonelle for klassifiseringsformål. Det gis imidlertid en del eksempler som til en viss grad gir veiledning i grensetrekkingen mellom FoU og andre aktiviteter og som bidrar til en bedre forståelse av skillet mellom FoU og annen beslektet virksomhet.

Mange aktiviteter har nemlig et vitenskapelig og teknologisk grunnlag uten dermed å være FoU i seg selv, og for klassifiseringsformål må det kunne skilles klart mellom FoU-aktivitetene og slike beslektede aktiviteter. Eksempler på aktivitetsområder hvor det må foretas en grenseoppgang finner vi innen utdanning og opplæring, i vitenskapelige, teknologiske og industrielle aktiviteter, og i administrasjon og andre støttefunksjoner.

Likevel er det lite konkret veiledning å hente i Frascati-manualen når det gjelder det terrenget som SND opererer i. I SNDs virksomhet er det U-delen i FoU-begrepet som har størst relevans. Men utviklingsbegrepet er også det som er mest problematisk i forhold til grensetrekkingen mot aktiviteter som faller utenfor FoU. Mottakerne av SNDs midler,

---

² *The Measurement of Scientific and Technological Activities: Proposed Standard Practice for Surveys of Research and Development*, "Frascati Manual 1993", OECD 1994.

bedriftene, vil muligens ha bedre forutsetninger for å angi hvorvidt og i hvilken grad de prosjekter de utfører har karakter av FoU eller ikke.

Frascati-manualens eksempler er først og fremst hentet fra industriell og teknologisk virksomhet. I manualen refereres følgende regel (opprinnelig utformet av National Science Foundation (NSF)):

Hvis hovedhensikten er å gjøre ytterligere tekniske forbedringer av produktet eller prosessen, faller arbeidet innenfor definisjonen av FoU. Hvis på den annen side produktet, prosessen eller tilnærmingen i alt vesentlig ligger fast, og hvis hovedhensikten er å utvikle markeder, å utføre førproduksjonsplanlegging, eller få produksjon eller kontrollsystem til å virke problemfritt, er arbeidet ikke lenger FoU.³

Men heller ikke denne regelen gir tilstrekkelig veiledning i mange konkrete tilfeller.

Frascati-manualen påpeker at man må være nøye med å ekskludere aktiviteter som sjelden omfatter FoU selv om de uten tvil er en del av innovasjonsprosessen. Eksempler på dette er patentsøking og lisensiering, markedsundersøkelser, produksjonsoppstart, utstyrsinstallasjon og redesign for produksjonsprosessen. Noen aktiviteter, som utstyrsinstallasjon, prosessutvikling, design og prototypkonstruksjon kan imidlertid ha et målbart *element* av FoU, noe som kan gjøre de vanskelig å fastslå nøyaktig hva som skal og ikke skal regnes som FoU.

En rimelig tolkning av Frascati-manualen er imidlertid at *kommersialisering/markedsintroduksjon* av forskningsresultater ikke skal regnes som FoU i seg selv.

Når det gjelder administrasjon og andre støttefunksjoner, finnes det flere komponenter som må vurderes. Rene FoU-*finansierende* aktiviteter skal ikke regnes som FoU. Det gjelder departementers, forskningsorganisasjoners, stiftelsers og veldedighetsorganisasjoners fremskaffelse, behandling og fordeling av FoU-midler til de FoU-utførende enhetene. Indirekte støttefunksjoner som utføres utelukkende på grunn av FoU, som f.eks. aktivitetene til økonomi- og personalavdelinger ved FoU-utførende enheter, kommer inn som overhead-kostnader. Det samme gjelder transport, lagerhold, renhold, reparasjoner, vedlikehold og vakthold.

Bare deler av industriell innovasjon skal regnes som FoU. Frascati-manualen framholder at det er en del aktiviteter av vitenskapelig, kommersiell og finansiell art som *ikke* er FoU, selv om de kan være viktige for utviklingen og markedsføringen av et industrielt produkt og av kommersiell bruk av prosesser og utstyr. FoU-begrepet Industriell produksjon og førproduksjon samt distribusjon av varer og tjenester regnes imidlertid ikke som FoU, det samme gjelder markedsføringsundersøkelser.

---

³ *Utdrag fra OECDs Frascatimanual 1993 i norsk oversettelse*, Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, 1995, s. 23.

Innovasjon er således et videre begrep enn FoU. Det inkluderer imidlertid FoU-aktiviteter i tillegg til andre innoverende aktiviteter⁴. Dette gir oss et utgangspunkt for vurderingen av SNDs aktiviteter, hvor prosjekter med nyskappingsformål lar seg skille fra prosjekter med andre formål (se neste kapittel).

Som en oppsummering kan vi si at et hovedkriterium for å skille FoU fra beslektede aktiviteter er at FoU inneholder et erkjennbart element av nyskaping og reduksjon av vitenskapelig og/eller teknologisk usikkerhet. En slik usikkerhet kan sies å foreligge når løsningen på et problem ikke er umiddelbart åpenbar for en person som kjenner den grunnleggende kunnskapsmassen og teknikkene innenfor det aktuelle området.

I tillegg til definisjonsproblematikken kommer imidlertid problemet med å *identifisere* aktiviteten. Den aktivitet som skal klassifiseres kan i mange tilfeller fortone seg diffus eller mangetydig. Bl.a. kan uklart eller ufullstendig informasjonsgrunnlag gjøre det vanskelig for den som skal vurdere aktiviteten å få "grep" om hva den faktisk består i.

Av det ovenstående skulle det framgå med tydelighet at å bestemme om en aktivitet er FoU eller om en bevilgning kan karakteriseres som en bevilgning til FoU, i betydelig grad må bygge på skjønsmessige vurderinger.

---

⁴ Se *The Measurement of Scientific and Technological Activities: Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*, "Oslo Manual", OECD 1997.

5 SND og FoU

SNDs mandat er å bidra til nærings- og distriktsutvikling i Norge. Begrepet utvikling brukes i mange ulike sammenhenger og på ulike måter. Utvikling i FoU-sammenheng defineres som tidligere nevnt som en systematisk aktivitet som anvender eksisterende kunnskap for å framstille eller forbedre et produkt eller en prosess. Et krav til en utviklingsaktivitet er at det har et element av *fornyelse* i seg.

I de dokumenter som har vært tilgjengelig for dette prosjektet inngår ikke FoU som et sentralt begrep når SNDs virksomheter skal beskrives. FoU er sannsynligvis kun relevant for SND i den grad slik virksomhet er tjenlig for å nå SNDs mål, men det neppe er noe mål for SND å fremme FoU i seg selv. Begrepene forskning eller FoU forekommer ikke hyppig i dokumentene, hverken i evalueringsrapporten, den nylig fremlagte stortingsmeldingen eller i de regulære budsjett dokumenter. Næringsutvikling, distriktsutvikling, kompetanseutvikling, nyskaping, innovasjon, omstilling, bedriftsetablering .... i det skriftlige materialet treffer vi hyppigere på disse begrepene enn på forskningsbegrepet. Men helt fraværende er FoU-begrepet ikke. SND forvalter NHDs budsjett for offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (hhv. OFU og IFU). Det heter i NHDs budsjettforslag for 2001:

SND har en viktig oppgave ved å bidra til næringsutvikling gjennom deltakelse i prosjekter og programmer for næringsrettet FoU og kommersialisering av forskningsresultater. Dette er en oppfølging av Hervik-utvalgets vurdering av tiltak for økt FoU i næringslivet, jf. NOU 2000:7 Ny giv for nyskaping.

Når det gjelder OFU/IFU, er et budsjettkapittel på NHDs budsjett øremerket for dette formål. FoU har ikke samme tydelighet i de øvrige deler av de tilskudds- og låneordninger som utgjør SNDs samlede virkemiddelapparat. Det kan likevel være grunn til å gå nærmere inn på hver enkelt av disse for å se om det er en FoU-komponent i de aktiviteter som disse midlene utløser.

Bortsett fra tilskuddet til forskning og utviklingskontrakter (kap. 923.70) ligger det som nevnt ikke eksplisitt i betegnelsene på noen av disse ordningene at tilskuddene skal eller kan gå til FoU.

Uansett betegnelse er det ikke gitt hvordan bevilgede midler faktisk blir brukt av sluttbrukeren. Mottakerne av SNDs midler er i første rekke norske bedrifter og bedriftsgrupper, og tildelingen er basert på søknader om finansieringsbistand til næringsutvikling, produktutvikling, nyetablering og sysselsettingsfremmende tiltak. Bevilgningenes formål er rimelig klart beskrevet både ved de ulike virkemiddelkategorier og SNDs interne budsjett- og regnskapskategorier. Mottakernes reelle bruk av midlene burde i prinsippet kartlegges ved undersøkelse av mottakerne, analogt med de FoU-statistiske undersøkelser, hvor det er de FoU-utførende enheter som kartlegges; finansierende (f.eks. departementene) og kanalisierende (f.eks. Forskningsrådet) organer gir bare utfyllende opplysninger. SND er, på samme måte som Forskningsrådet for FoU, et kanalisierende organ for bevilgede midler til nærings- og distriktsutvikling - riktignok på en aktiv, strategisk og initierende måte. Men

det er likevel mottakerne av de bevilgede midler - brukerne - som best kan redegjøre for midlenes faktiske anvendelse.

En kartleggingsundersøkelse hos sluttbrukerne vil imidlertid være kostnadskrevende, og lar seg ikke gjennomføre innenfor rammen av dette prosjektet.

Siden et av formålene med undersøkelsen er å kvalitetssikre/forbedre de FoU-koeffisienter som benyttes i den årlige analyse av statsbudsjettet, er det imidlertid ikke sluttbrukernes faktiske bruk av midlene som er det sentrale poeng, men hva som er den offentlige finansieringskildens *hensikt* med bevilgningen. Her kan vi oppfatte det offentlige som å ha to nivåer: departementene som bevilger, og SND som viderefordeler. Regjeringen v/departementene legger bevilgningsrammene og føringer på bevilgningene gjennom kapittel- og budsjettspesifikasjoner og gjennom formulerte formål i budsjettdokumentene. Innenfor disse rammer, og gjennom SNDs egne retningslinjer, budsjettspesifiseringer, programmer osv, viderefordeler/bevilger SND tilskudd og lån til de ulike søkere/aktører.

Spørsmålet blir da: Hvor mye *intendert* FoU ligger i SNDs ressursallokering?

Siden SNDs oppdrag, som tidligere nevnt, er næringsutvikling og distriktsutvikling, kan det være rimelig å ta utgangspunkt i den del av utviklingskostnadene som eksplisitt angis å ha et innovasjons- eller nyskapingselement i seg.

I det følgende vurderer vi FoU-innslaget i hvert enkelt virkemiddelområde. I samsvar med mandatet for oppdraget begrenser vi oss til virkemidler finansiert over NHDs og KRDS budsjetter. Vi antar imidlertid det er et viss innslag av FoU også i midlene fra *andre* departementer, ikke minst i nye programmer som etableres fra 2001. Disse ligger imidlertid utenfor oppdragets mandat.

De offentlige dokumenter gir et utilstrekkelig grunnlaget for en slik vurdering. Større hjelp har vi av SNDs interne statistikk, som er gjort tilgjengelig for oss av SNDs strategivdeling. SND klassifiserer sin virkemiddelportefølje på ulike måter. Her skal vi peke på to: *formål* og *investeringsart*.

Formål angir hva den som søker om midler ønsker å oppnå med prosjektet som søknaden omfatter. Hvert prosjekt karakteriseres med kun ett formål. Formålsskategorier har i alt 15 kategorier, som hver har sin særskilte definisjon, se vedlegget. Det er i første rekke tre kategorier som har potensiell relevans for FoU. Det er 02. *Nyetablering med nyskaping*, 03. *Nyskaping i eksisterende foretak*, og 14. *Utredning*.

Disse er definert slik:

02. Nyetablering med nyskaping

Dette formål omfatter etablering av et *nytt selvstendig foretak som introduserer et eller flere vesentlig nye produkter/tjenester i markedet*. Kjennetegn ved denne type produkt/tjeneste vil ofte være at det er basert på FoU eller at det ikke er produsert/utført tilsvarende i landet tidligere uten at dette er ufravikelige krav.

Prosjekter i alle faser av etableringsprosessen skal gis dette formål, som utvikling, planlegging, oppstarting og oppfølging.

03. Nyskaping i eksisterende foretak

Dette formål omfatter prosjekter i eksisterende foretak som introduserer et eller flere vesentlige nye eller endrede produkter/tjenester i markedet

- ved at eksisterende produkter/tjenester får nye anvendelsesområder eller
- ved innføring av en ny eller vesentlig forbedret produksjonsteknologi.

Formålet skal benyttes *for prosjekter av innovativ karakter* som i mange tilfeller er knyttet til bedrifter som driver kontinuerlig utviklingsarbeid og ofte er basert på FoU-virksomhet. De nye produkter/tjenester kan enten føre til økning i produkt-/tjenestespekteret eller erstatte tidligere produksjon i foretaket.

Prosjekter i alle faser av nyskapingen som planlegging, utvikling og igangsetting skal gis dette formål.

14. Utredninger

Dette omfatter *utredninger, analyser og forskningsprosjekter* som SND eller andre tar initiativet til. Dette formål skal ikke omfatte planlegging/utredning av tiltak i enkeltbedrifter. formålet er reservert mer generelle utredninger som f.eks. evalueringsprosjekter og utredning/forskning av nærings- eller regionalpolitiske problemstillinger.

Investeringsart angir hva den enkelte bevilgning konkret skal benyttes til. Denne klassifikasjonen har i alt 31 kategorier (se vedlegget), hvorav *07. Produktutvikling* og *08. Produksjonsprosessutvikling* har mest relevans, jf. definisjonen av utviklingsarbeid under FoU-begrepet. SNDs definisjoner av begrepene produktutvikling og produksjonsprosessutvikling er imidlertid noe generell, og det er vanskeligere å danne seg et inntrykk av FoU-komponenten her enn i nyskappingskategoriene i formålsinndelingen. De to klassifikasjonsmåtene benyttes uavhengig av hverandre. Det er altså ingen krysskobling mellom dem slik at vi f.eks. kan se allokeringen av midler til nyetablering med nyskaping (i formålsklassifikasjonen) under kategorien produktutvikling (i investeringsartklassifikasjonen).

Vi velger derfor å legge informasjonen i formålsklassifiseringen til grunn for vår vurdering av FoU-innslaget for de enkelte virkemidler. Dette er også i samsvar med de signaler vi har fått fra SND. Imidlertid er det neppe slik at vi kan regne alle prosjekter som er klassifisert under et av de tre kategoriene ovenfor som FoU i sin helhet. Kategoriene 02 og 03 beskriver etablering av foretak eller introduksjon av nye prosesser eller produkter, som "ofte er basert på FoU". Prosjektene er derfor ikke nødvendigvis FoU i seg selv. Kategori 14 nevner forskningsprosjekter som en av tre aktiviteter sammen med utredning og analyser. Selv om grenser vanskelig kan trekkes skarpt, kan sannsynligvis bare en del av prosjektporteføljen regnes som FoU.

Vi må derfor igjen understreke at det knytter seg en stor grad av usikkerhet i vurderingen av FoU-komponenten. SNDs klassifisering og koding av prosjekter og bevilgninger foretas i det alt vesentligste av saksbehandlere ved distriktskontorene; et stort antall personer er involvert i dette arbeidet. Informasjonsgrunnlaget ligger i søknadsdokumenter og prosjektbeskrivelser, og det er åpenbart et betydelig innslag av skjønn i klassifiseringen. Likevel

må SNDs formålskategorier anses som det beste tilgjengelige informasjonsgrunnlag per i dag. Det er disse kategorier vi her vil vurdere FoU-komponenten i⁵.

5.1 Låneordninger

Iflg. OECDs retningslinjer (Frascati-manualen) regnes ikke lån som en utgift for det offentlige dersom de blir tilbakebetalt. Således skal ikke FoU-komponenten i slike lån tas med i statistikken. Dersom imidlertid et lån må helt eller delvis ettergis fordi mottakeren ikke er i stand til å betjene lånet, regnes tapet som en utgift for det offentlige og FoU-komponenten i tapet skal regnes som en FoU-utgift i statistikken.

5.1.1 Lavrisikolån

Det kan ikke utelukkes at det er et visst innslag av FoU i de lånefinansierte prosjekter, men det er neppe grunn til å anta at FoU-komponenten har noen betydelig størrelse. Siden det ikke avsettes midler til tapsdekning ved slike lån (tapsfond), er lavrisikolånene irrelevante for FoU-statistikken.

5.1.2 Landsdekkende risikolån

Denne ordningen skal bl.a. finansiere innføring av ny teknologi eller utnyttelse og kommersialisering av forsknings- og utviklingsresultater. Ordningen kan være viktig for utløsning av FoU-virksomhet i næringslivet, men det er vanskelig å fastslå i hvilken grad selve lånemidlene går til FoU. Nyskappingskategoriene (02 og 03) utgjør til sammen 57 prosent av tilsagnsbeløpene i 1999; dette utgjør 91 mill. kr av 160 mill som er summen for landsdekkende risikolån. Skjønnsmessig kan det antas at om lag halvparten av midlene under nyskappingskategoriene kan betegnes som FoU.

Selve lånetilsagnet skal ikke regnes som en offentlig FoU-kostnad, kun den del av det som eventuelt ikke blir tilbakebetalt og som må dekkes av tapsfondet.

5.1.3 Landsdekkende garantier

Siden 1998 har det ikke vært noen egen post for tapsfond på garantier. I 2000 var det en ordning med felles tapsfond for lån og garantier, men St.prp. nr. 1 ble det foreslått at denne ikke skulle bli videreført i 2001. Dette ble omgjort av Stortinget, og fra 2.halvår 2001 vil ordningen likevel bli videreført. Imidlertid vil vi anta at FoU-innslaget i dette virkemidlet er lavt og velger å sette det lik null i beregningsmodellen.

---

⁵ Avd.direktør Lars Hagen i SND har bistått på en verdifull måte ved denne vurderingen, men kan ikke gjøres ansvarlig for konklusjonene, som er NIFUs egne.

5.1.4 Distriktsrettede risikolån

I mindre grad enn for de landsdekkende risikolån har prosjektene under distriktsrettede risikolån nyskaping som formål. Bare 17,5 prosent er klassifisert på kategoriene 02 og 03, og en minimal del på 14 Utredning. Det er grunn til å anta at distriktsdimensjonen i denne låneordningen medfører en noe lavere FoU-komponent enn for de landsdekkende risikolån. Vi anslår FoU-komponenten til 30 prosent. FoU-andelen av realiserte tap på tapsfondet utgjør den offentlig utgift til FoU på denne ordningen.

5.2 Tilskuddsordninger

I motsetning til lån er tilskudd direkte utbetalinger fra statsbudsjettet og regnes som offentlige utgifter. Utfordringen også her er å gjøre det best mulige anslag for FoU-komponentene på de enkelte tilskuddskapitlene.

Regjeringen har ønsket å legge opp til at tilskuddene i økende skal gjøres betinget, dvs knyttes til tilbakebetalingsvilkår. Derved viskes skillet mellom lån og tilskudd i noen grad ut. I forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om SND har imidlertid stortingsflertallet avvist støtteformen betingede tilskudd.

5.2.1 Landsdekkende utviklingstilskudd

Her inngår utviklingsprosjekter både utenfor og innenfor spesifikke programmer. Mesteparten av midlene faller under programmer som Nyskappingsprogrammet, BIT og FRAM. FORNY-programmet er særlig relevant, fordi dets målsetting er å bidra til kommersialisering av forskningsresultater. Som nevnt tidligere er det imidlertid tvilsomt om innsats for *kommersialisering* av FoU i seg selv kan regnes som FoU

I denne sammenheng er det imidlertid ikke programmene men formålsinndelingen som brukes som grunnlag for FoU-anslagene. Av det samlede utviklingstilskudd på landsbasis i 1999 er 62 mill. kr eller 35,8 prosent klassifisert som nyskapingsevne, og 8 mill. kr (4,5 prosent) som utredning. Som for de landsdekkende risikolån anslår vi at FoU utgjør 50 prosent av nyskapingsmidlene under dette virkemidlet.

5.2.2 Prosjektutviklingstilskudd

Regelverket for ordningen måtte godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan (ESA). ESA krevde mange detaljerte opplysninger og behandlingen tok tid. Ordningen ble derfor ikke operativ før i november 1999. Det ble gitt kun ett tilsagn i 1999, og det foreligger derfor heller ikke statistikk for ordningen i dette året. Vi regner med at også dette virkemidlet vil bli formålsklassifisert i etterfølgende år. Det er vanskelig å si - uten nærmere undersøkelse av hvordan midlene faktisk blir brukt - i hvilke grad denne ordningen er innrettet mot FoU i seg selv. Midlene skal bidra til markedsintroduksjon av prosjekter som har sitt *utspring* i FoU-aktiviteter ved forskningsutførende enheter i alle sektorer, men det synes ikke som om midlene skal kunne benyttes til gjennomføring av FoU-prosjektene. Vi finner det likevel rimelig å regne 50 prosent av midlene under nyskapingkategoriene som FoU.

5.2.3 Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter

Finansieringskildens intensjon er at disse midlene skal gå til FoU-aktiviteter. Om dette faktisk er tilfelle, kan bare bli avklart gjennom en detaljert kartlegging av bruken av midlene. Det må imidlertid antas at FoU-komponenten er betydelig. Nyskappingskategoriene utgjør en høy andel av tilsagnsbeløpene, og vi antar at disse i sin helhet bør legges til grunn for FoU-anslaget.

5.2.4 Distriktsutviklingstilskudd

Distriktsutviklingstilskuddet og de distriktsrettede risikolån har samme formål. Selv om vi ikke har noe empirisk belegg for det, vil vi anta at distriktsdimensjonen i dette virkemidlet gir en lavere FoU-komponent enn de landsdekkende midlene hvor næringsutviklingen er klarere fokusert. Også her bør FoU-komponenten anslås med utgangspunkt i formålsklassifikasjonens nyskappingskategorier samt kategorien for utredning. Vi anslår FoU-komponenten av disse kategoriene til 30 prosent.

5.2.5 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling

Av de programmer på kap. 552.53 *Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Programmer for kompetanseutvikling, fond* som forvaltes av SND antas det å være en betydelig FoU-komponent i NT-programmet, mens FRAM-programmet derimot antas å inneholde lite FoU. Disse midlene er ikke spesifisert på formål i SNDs statistikkrapport for 1999, men totalbeløpene framkommer. Vi velger å sette FoU-andelen av midlene til NT til 80 prosent, mens vi ikke regner FoU på midlene til FRAM.

Posten 552.56 *Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Omstilling og nyskaping, fond*, disponeres av KRD og fylkeskommunene med SND får stilt til disposisjon et mindre beløp for administrasjon mm. Vi regner ikke FoU-midler på denne posten.

5.3 Etablererstipend

FoU-komponenten er neppe høy, men enkelte prosjekter kan tenkes å ha en FoU-komponent. I økende grad prioriteres kunnskapsbaserte aktiviteter ved tildeling av stipendene. I 2001-budsjettet øremerkes f.eks. en del av midlene til prosjekter som har utspring i "inkubatorer", for å gi flere etablerere fra FoU-miljøene muligheten til å kommersialisere sine ideer og forskningsresultater. Vi anslår en FoU-prosent på 30 på midlene under nyskappingskategoriene (02 og 03) på formålsklassifikasjonen.

6 Konkret beregning av FoU på SNDs budsjett

6.1.1 Generelt

NIFUs FoU-anslag foretas i første omgang på grunnlag av regjeringens forslag til statsbudsjett for kommende år. For de aktuelle kapitler og poster legges inn en FoU-koeffisient i form av en prosent, som anvendt på totalbeløpet for kapitlet eller posten, gir grunnlag for utregning av FoU-beløp. Alternativt kan FoU-beløpet estimeres direkte.

Grunnlaget for anslagene vil som oftest være historiske data, fra FoU-statistikk eller andre informasjonskilder, kombinert med informasjon som måtte ligge i de aktuelle budsjett-dokumentene.

Anslagene ajourføres etter at budsjettet er vedtatt.

6.1.2 SNDs budsjettposter

Historiske data vil også gjelde for anslagene for de SND-relevante budsjettposter. Hvordan tilsagnene i år X kommer til å fordele seg er naturligvis ikke kjent høsten år X-1, når budsjettet for år X framlegges. Det beste mulige anslag må basere seg på data fra år X-2 eller X-3.

Videre er det ikke nødvendigvis samsvar mellom bevilget beløp i et år og de tilsagnsrammer som SND har i samme år. Tilsagnene gjelder både lån og tilskudd. For øvrig bevilges tilskuddene i hovedsak over budsjettposter som er overførbare fra år til år, og det følger ofte tilsagnsfullmakter med budsjettvedtakene slik at det er mulig å gi tilsagn ut over det beløp som bevilges i et budsjettår mot dekning i senere budsjettår. Det forekommer også at midler bevilget under ett kapittel nyttes under et annet kapittel. Bevilgninger til utviklingstilskudd har karakter av innbetalinger til fond, som forvaltes av SND, og SNDs årsstatistikk viser fordelingen av tilsagn om midler fra disse fondene. Det kan være store avvik mellom et års bevilgninger over statsbudsjettet og de tilsagn SND gir i det samme året.

Videre er det forskjell på tilsagnsår og utbetalingsår. Utbetalingene kan foretas over flere år etter at tilsagnet er gitt.

Beregningene i forbindelse med lån har dessuten noen tilleggsmomenter.

Før etableringen av SND ved sammenslåing av flere institusjoner, bl.a. Industrifondet, ble tap på FoU-lån utgiftsført i ettertid når det ble klart at lånene måtte ettergis. Noe før sammenslåingen, i 1991, ble det innført en ordning med tapsfond i Industrifondet og DU. Denne ble videreført for risikolåneordningene i SND - altså landsdekkende risikolån (NHD) og distriktsrettede risikolån (KRD). Disse ordningene gjør SND i stand til å gi lån til prosjekter som forventes å være bedriftsøkonomisk lønnsomme, men med høy risiko. Formålet med disse lånene er FoU/produktutvikling, nyetableringer, omstillingsprosjekter

og betydelige utvidelser. Sikkerheten ved disse lånene vil vanligvis være dårlig, da de fungerer som toppfinansiering.

Tapsfondene forhåndsbevilges og tapsprosenten fastlegges i budsjettet. Utgangspunktet er den låneramme som fastsettes for budsjettåret. Lånerammen multiplisert med tapsprosenten gir størrelsen på tapsfondbevilgningen.

Den faktiske utnyttelsen av tapsfondene viser seg imidlertid først etter flere år. Faktiske tapsfond for de enkelte årgangene vil dessuten endre seg fra år til år. Fondene reduseres når ubenyttede tilsagn annulleres. Den endelige størrelsen på bevilgede tapsfond kan således først fastsettes når alle lån på årgangen er betalt, dvs. senest tre år etter tilsagnsåret.

Det er altså ikke avklart i hvilken grad tap er påført før alle lån er innfridd. Hovedtyngden av tapene skjer imidlertid i de første årene etter at lånene er utbetalt. SND utarbeider oversikter over utviklingen i tapsfond både for landsdekkende og distriktsrettede risikolån.

Selv om den reelle tapsfondbevilgning for et bestemt år i ettertid således vil avvike fra det foreslåtte og bevilgede beløp i statsbudsjettet for dette året, er man i statsbudsjettanalysen imidlertid henvist til å anslå en FoU-komponent på dette beløpet. Beste anslag må antas å være den mest oppdaterte FoU-koeffisient for den aktuelle låneordningen, basert på sist tilgjengelig SND-statistikk og oppdatert informasjon om utviklingen i tapsfondene. I praksis vil dette bety at budsjettbeløpet for år X multipliseres med FoU-koeffisienten for år X-2. Denne framkommer på følgende måte: FoU-delene av lånerammen anslås ut fra SNDs statistikk over tilsagnsbeløp. Den FoU-prosent som derved framkommer, anvendes på det beløp for bevilget tapsfond som er kjent på dette tidspunkt. Da får vi et antatt FoU-beløp for år X-2 for den aktuelle låneordning. Tilsvarende FoU-prosent anvendes på tapsfondbeløpet for år X.

Det må vurderes i hvilken grad anslagene i tidsseriene med statsbudsjettdata skal ajourføres etterhvert som nyere informasjon foreligger. For det første vil nyere utgaver av SNDs statistikkrapporter gi grunnlagstall som medfører justeringer av FoU-komponentene. For det andre - og det gjelder bare lånemidlene - vil den reelle tapsfondbevilgningen først bli klar flere år etter at lånetilsagn er gitt.

I det følgende blir det redegjort for beregningene i forhold til statsbudsjettet for 2001. Vi viser i den forbindelse til tabellene på s. 32 - 34

6.1.3 Om beregning av FoU-innholdet på kapitler i statsbudsjettet for 2001.

Kap. 551.55 Regional næringsutvikling i fylker og kommuner. Etablererstipend.

I SNDs statistikkrapport for 1999 inngår et sett tabeller som bare omfatter etablererstipendene. Tabell 10.3 gir en formålsfordeling av stipendmidlene, og FoU-andelen beregnes av tilsagnsbeløpene for formålene 02 og 03, som antas å ha en FoU-komponent på

30 prosent. FoU-andelen bli etter dette 6,4 prosent for hele posten; i 2001-budsjettet utgjør dette 7,7 mill kr.

Kap. 552.53 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Programmer for kompetanseutvikling, fond.

For disse midlene foreligger det ikke gitt spesifikke formålsoversikter i SNDs statistikk-rapport for 1999. FoU-komponenten anslås derfor å være 80 prosent av midlene til NT, som spesifiseres i statsbudsjettdokumentene. I 2001 er 24 mill. kr foreslått bevilget til dette programmet, hvilket gir 19,2 mill. kr til FoU.

Kap. 552.56 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Omstilling og nyskaping, fond.

Antar ingen FoU her.

Kap. 923 Forsknings- og utviklingskontrakter

I SNDs statistikkrapport for 1999 er tilsagn om slike midler spesifisert i separate tabeller for OFU og IFU, hhv. Tabell 5.12 og Tabell 5.13.

FoU-andelen beregnes av summen av tilsagnsbeløpene for formålene 02, 03 og 14, som antas å ha en FoU-komponent på 100 prosent.

FoU-andelene for OFU er beregnet til 96,1 prosent og IFU 84,7 prosent. Veiet gjennomsnitt for begge gir 91,1 prosent FoU.

I NHDs budsjettproposisjon for 2001 ble foreslått bevilget 151 mill. kr over Kap. 923.70 Forsknings- og utviklingskontrakter, tilskudd. Bevilgningen er spesifisert på underposter: på 70.1 OFU ble foreslått 91 mill. kr og på 70.2 IFU 60 mill kr. FoU-beløpet framkommer ved å anvende FoU-prosentene på totalbevilgningen, enten på underpostene hver for seg eller på hele post 70. Etter denne prosedyren blir FoU-midlene på kapitlet i forslaget til statsbudsjett for 2001 anslått til 137, 6 mill. kr.

Kap. 2420.50 Utviklingstilskudd, fond

I SNDs statistikkrapport for 1999 er tilsagn om utviklingstilskudd angitt i Tabell 5.8. FoU-andelen beregnes av summen av tilsagnsbeløpene for formålene 02, 03 og 14. Disse kategoriene antas å ha en FoU-komponent på 50 prosent. Dette gir en FoU-prosent på 20,2 på totalbeløpet for virkemidlet.

Vi antar at post 2420.50 i NHDs budsjettproposisjon i hovedsak samsvarer med SNDs virkemiddelkategori "Utviklingstilskudd" og anvender den beregnede FoU-prosent på denne posten. FoU-midlene på posten utgjør etter dette 32,5 mill. kr i 2001.

Kap. 2420.51 Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen

I SNDs statistikkrapport for 1999 er tilsagn om landsdekkende risikolån angitt i Tabell 5.3. FoU-andelen beregnes av summen av tilsagnsbeløpene for formålene 02, 03 og 14. Disse

kategoriene antas å ha en FoU-komponent på 50 prosent. Dette gir en FoU-prosent på 28,5 på totalbeløpet for virkemidlet. Vi antar at dette er FoU-prosenten også på den del av lånene som ikke kan innfris, og som blir dekket av tapsfondet.

Foreslått tapsfondbevilgning i NHDs budsjettproposisjon på totalt 60 mill. kr for 2001 antas således å ha en FoU-komponent på 17,1 mill. kr.

Kap. 2420.54 Prosjektutviklingstilskudd, fond

Det var gitt kun ett tilsagn per 1999 og virkemidlet inngår derfor ikke med en egen formålstabell i SNDs statistikkrapport for 1999. Forhåpentligvis vil en slik tabell inngå i statistikkrapporten for 2000, slik at FoU-andelen kan la seg beregne for formålene 02, 03 og 14. Inntil videre forutsetter vi at disse tre formålene omfatter halvparten av tilsagnsbeløpene på virkemidlet. FoU-komponenten på det tre kategoriene antas å ligge på 50 prosent, noe som gir 25 prosent for hele virkemidlet Prosjektutviklingstilskudd.

På 2001-budsjettet ble det foreslått bevilget 25 mill. kr totalt, og FoU-andelen blir etter dette 6,3 mill. kr.

Kap. 2420.70 Administrasjon

Antar ingen FoU her.

Kap. 2420.71 Tilskudd til dekning av tap på eldre lån og garantier

Et svært lite beløp på 2001-budsjettet. Vi antar for enkelthets skyld ingen FoU her.

Kap. 2420.75 Tilskudd til omstilling

Antar ingen FoU her.

Kap.2425.51 Distriktsutviklingstilskudd, fond

I SNDs statistikkrapport for 1999 er tilsagn om distriktsutviklingstilskudd angitt i Tabell 5.11. FoU-andelen beregnes av summen av tilsagnsbeløpene for formålene 02, 03 og 14. Disse kategoriene antas å ha en FoU-komponent på 30 prosent. Dette gir en FoU-prosent på 8,9 på totalbeløpet for virkemidlet.

Vi antar at kap. 2425.51 Distriktsutviklingstilskudd, fond i KRDs budsjettproposisjon i hovedsak samsvarer med SNDs distriktsutviklingstilskudd og anvender den beregnede FoU-prosent på denne posten. Dette medfører at FoU-midlene på posten utgjør 70,5 mill. kr i 2001.

Kap. 2425.53 Tilskudd til dekning av tap på lån, fond

I SNDs statistikkrapport for 1999 er tilsagn om distriktsrettede risikolån angitt i Tabell 5.4. FoU-andelen beregnes av summen av tilsagnsbeløpene for formålene 02, 03 og 14. Disse kategoriene antas å ha en FoU-komponent på 30 prosent. Dette gir en FoU-prosent på 5,3

på totalbeløpet for virkemidlet. Vi antar at dette er FoU-prosenten også på den del av lånene som ikke kan innfris, og som blir dekket av tilskuddet.

Foreslått tilskudd til dekning av tap på lån i KRDs budsjettproposisjon på totalt 100 mill. kr for 2001 antas således å ha en FoU-komponent på 5,3 mill. kr.

7 Oppsummering

Det viktigste formål med utredningen er å angi en metode og å anslå omfanget av FoU-midler på de kapitler og poster på statsbudsjettet som SND forvalter.

FoU-begrepet er imidlertid problematisk å operasjonalisere. Informasjonsgrunnlaget for å anslå i hvilken grad FoU inngår i de prosjekter som SND bevilger lån eller tilskudd til, er usikkert. Undersøkelse av de enkelte prosjekter ville muligens kunne gi et bedre kunnskapsgrunnlag for slike vurderinger. En slik undersøkelse av alle enkeltprosjekter ville imidlertid være meget ressurs- og arbeidskrevende, og det er ikke sikkert at FoU-komponenten på prosjektnivå ville kunne anslås med større nøyaktighet og pålitelighet enn anslag på mer aggregert nivå. Uansett analysenivå vil det være et betydelig innslag av skjønnsmessige vurderinger. Det er derfor neppe kostnadseffektivt å anslå FoU-komponenten på et så detaljert nivå som det enkelte prosjekt. Det kreves f.eks. særskilt tillatelse for å få adgang til informasjon på prosjektnivå.

Det vil imidlertid være mulig, som et evt. framtidig prosjekt, å foreta en undersøkelse av et mindre utvalg av SNDs brukere, dvs bedriftene, for å kvalitetsvurdere den klassifisering som er foretatt.

I denne undersøkelsen har vi, i samråd med SND, identifisert de virkemiddelkategorier som det er aktuelt å beregne en FoU-komponent av. Noen virkemidler har med stor sannsynlighet en svært lav FoU-komponent, som vi har valg å utelukke helt i beregningene. Andre virkemidler er beskrevet på en slik måte i dokumentene at de med større sannsynlighet omfatter i det minste noe FoU. For disse har vi foretatt anslag mht FoU-komponent.

Spørsmålet er da hvordan FoU-komponentene konkret skal beregnes. Vi har valgt å ta utgangspunkt i SNDs klassifikasjonssystemer og se om vi der kan finne holdepunkter for på best mulig måte å estimere eventuelle FoU-midler. Vi har valgt ut tre kategorier i formålsklassifikasjonen som en beste tilnærming. Disse kategoriene omfatter nyskaping og utredning, og FoU må antas å utgjøre "delmengder" av disse. Hvor store prosentandeler disse delmengdene utgjør, er skjønnsmessig anslått - ut fra definisjonene av kategoriene og etter samtaler med en sentralt plassert representant for SND.

Beregningsmåten er, generelt beskrevet, slik: FoU-andelen for det enkelte virkemiddel framkommer ved at vi på hver enkelt relevant virkemiddelkategori anvender en skjønnsmessig FoU-prosent på tilsagnsbeløpene for de tre utvalgte formålskategorier. Dernest identifiseres finansieringskildene for de aktuelle virkemidlene som kapitler/poster på statsbudsjettet. FoU-komponenten på de enkelte postene beregnes så. Disse prosentene anvendes dernest på det aktuelle forslag til statsbudsjett som et beste estimat for FoU-beløpet på postene.

Beregningsmåten framgår av vedlagte tabellverk. I Tabell 1 gis en oversikt over antatt sammenheng mellom SNDs virkemidler slik de framgår av tabellverket for formål i SNDs

statistikkrapport for 1999. I Tabell 2 dokumenteres beregningene av FoU-prosenter på de ulike virkemidler. Tabell 3 viser hvordan disse FoU-prosenterne i sin tur er anvendt på de relevante kapitler/poster på statsbudsjettene for 1999-2001.

Det ligger i sakens natur at vi må anvende FoU-prosenter basert på historiske data på de nyere budsjettallene. FoU-komponenten for de ulike virkemidlene vil imidlertid kunne variere fra år til år. Det må derfor tilstrebes å benytte data som er så ferske som mulig, bl.a. den til enhver tid nyeste versjon av SNDs statistikkrapport.

Nedenstående tabell viser de anslåtte FoU-midler på SND-relevante kapitler på NHDs og KRDs budsjetter for 2001. Beløpene er gitt i mill. kr. Anslagene i NIFUs statsbudsjett-analyse for 2001 er sammenlignet med anslagene i denne undersøkelsen. Som der framgår ligger totalbeløpene i samme størrelsesorden, men med en noe ulik fordeling på enkeltkapitlene.

Kapittel (dep)	Statbudsjett-analysen 2001	Denne undersøkelsen	Differanse
Kap. 0551 (KRD)	0,0	7,7	-7,7
Kap. 0552 (KRD)	0,0	19,2	-19,2
Kap. 0923 (NHD)	151,0	137,6	13,4
Kap. 2420 (NHD)	86,5	55,9	30,6
Kap. 2425 (KRD)	83,5	75,7	7,8
Totalt	321,0	296,1	24,9

Mulige oppfølgingsprosjekter

- Denne undersøkelsen er basert på SNDs virkemiddelstruktur slik den framstår per 2000/2001. Stortingets behandling av stortingsmeldingen om SND vil føre til omlegging og forenkling f.o.m. 2002. Det kan derfor bli nødvendig å se på beregningsmetoden for FoU-andelene i lys av de endringer som innføres.
- Videre ville det være en fordel om man kunne foreta en nærmere gjennomgang av anslagsmetoden for de *øvrige* departementer som bevilger midler til SND - Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Miljødepartementet.
- Endelig vil det kunne være aktuelt å foreta en begrenset brukerundersøkelse, f.eks. ved å se nærmere på eventuelle FoU-aktiviteter i et utvalg av de bedrifter/institusjoner som har mottatt midler fra SND.

Tabeller

Tabell 1 Antatt sammenheng mellom SNDs virkemidler fra formålstabellene i SNDs statistikkrapport 1999 og finansierende kapittel/post på statsbudsjettet. Bare SNDs andel av kapitlet/posten er tatt med.

SNDs statistikkrapport 1999		Antatt FoU-innslag	Anslått FoU-prosent ¹⁾	St.prp. nr. 1 2000-2001		
Tabell	Virkemiddel			Kap./post	Tekst	Dep
5.01	Lavrisikolån	Nei	0			
5.02	Grunnfinansieringslån fiskeflåten	Nei	0			
5.03	Risikolån landsdekkende	Ja	50	2420.51	SND. Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen.	NHD
5.04	Risikolån distriktsrettet	Ja	30	2425.53	SND og fylkeskommunene. Tilskudd til dekning av tap på lån, fond.	KRD
5.05	Miljølån	Ja	70	Uklart på hvilket kapittel tapsfondavsetningen på 50 mill. kr er bevilget.		MD
5.06	BUS	(Inngår i 5.8)	50	2420.50	SND. Utviklingstilskudd, fond.	NHD
5.07	Utviklingstilskudd (ekskl. BUS)	(Inngår i 5.8)	50	2420.50	SND. Utviklingstilskudd, fond.	NHD
5.08	Utviklingstilskudd	Ja	50	2420.50	SND. Utviklingstilskudd, fond.	NHD
5.09	Investeringsstilskudd	(Inngår i 5.11)	30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
5.10	Bedriftsutviklingstilskudd	(Inngår i 5.11)	30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
5.11	Distriktsutviklingstilskudd	Ja	30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
5.12	OFU	Ja	100	0923.70.1	Forsknings- og utviklingskontrakter. Tilskudd til offentlige forsknings- og utviklingskontrakter.	NHD
5.13	IFU	Ja	100	0923.70.2	Forsknings- og utviklingskontrakter. Tilskudd til industrielle forsknings- og utviklingskontrakter.	NHD
5.14	Nyskappingsprogrammet og ENT	(Inngår i 5.8 og 5.11)	50	2420.50	SND. Utviklingstilskudd, fond.	NHD
			30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
5.15	Kunnskapsintensiv forr.messig tj.yting (KIFT)	(Inngår i 5.11)	30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
5.16	NUMARIO	(Midlene fra 2425 inngår i 5.11, men ikke 1023.)	30	2425.51	SND og fylkeskommunene. Distriktsutviklingstilskudd, fond.	KRD
			30	1023.71	Fiskeri- og havbruksforskning. Tilskudd til utviklingstiltak.	FID
5.17	Fornyelse og kapasitetstilpasning for fiskeflåten	Nei	0	2415.72	SND, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak. Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten.	FID
	Kommer inn i senere statistikkrapporter(?)	Ja	50	2420.54	SND. Prosjektutviklingstilskudd.	NHD
10.3	Etablererstipend, fordelt på formål	Ja	30	551.55	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner. Etablererstipend.	KRD
?	?	Ja	80 % av bev. til NT-programmet	552.53	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Programmer for kompetanseutvikling, fond.	KRD
?	?	Nei	0	552.56	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Omstilling og nyskaping, fond.	KRD

¹⁾ Av beløpene for formål 02, 03 og evt. 14

Tabell 2 Beregning av FoU-beløp (i 1000 kr) og FoU-prosent på grunnlag av formålsskategorien i SNDs statistikkrapport for 1999.

Tabell	Kap./post	Virkemiddel	Formål	Totalt	Nyskaping	Antatt FoU%	FoU-beløp	Beregnet FoU% på virkemidlet
5.01	(tom)	Lavrisikolån	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	16 235 92 774 0 690 991	0 0 0 0			
		Totalt Lavrisikolån		800 000	0	0	0	0,0
5.02	(tom)	Grunnfinansieringslån fiskeflåten	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	1 130 183 996 0 614 647	0 0 0 0			
		Totalt Grunnfinansieringslån fiskeflåten		799 773	0	0	0	0,0
5.03	2420.51	Risikolån landsdekkende	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	40 021 51 140 0 68 821	40 021 51 140 0 0			
		Totalt Risikolån landsdekkende		159 982	91 161	50	45 580	28,5
5.04	2425.53	Risikolån distriktsrettet	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	35 569 45 070 98 380 163	35 569 45 070 98 0			
		Totalt Risikolån distriktsrettet		460 899	80 736	30	24 221	5,3
5.05	2422.70	Miljølån	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	26 800 9 940 0 66 347	26 800 9 940 0 0			
		Totalt Miljølån		103 087	36 740	50	18 370	17,8
5.08	2420.50	Utviklingstilskudd	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	40 447 21 961 7 917 103 775	40 447 21 961 7 917 0			
		Totalt Utviklingstilskudd		174 100	70 325	50	35 162	20,2
5.11	2425.51	Distriktsutviklingstilskudd	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	59 928 149 591 8 627 518 553	59 928 149 591 8 627 0			
		Totalt Distriktsutviklingstilskudd		736 699	218 146	30	65 444	8,9
5.12	0923.70.1	OFU	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	10 842 80 773 574 3 940	10 842 80 773 574 0			
		Totalt OFU		96 129	92 189	100	92 189	95,9
5.13	0923.70.2	IFU	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	12 743 47 290 270 10 925	12 743 47 290 270 0			
		Totalt IFU		71 228	60 303	100	60 303	84,7
								Gj.snitt IFU/OFU 91,1
5.17	2415.72	Fornyelse og kapasitetstilpasning for fiskeflåten	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	0 8 694 0 72 790	0 0 0 0			
		Totalt Fornyelse og kapasitetstilpasning for fiskeflåten		81 483	0	0	0	0,0
10.3	551.55	Etablererstipend	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	24 172 379 3 108 87 106	24 172 379 0 0			
		Totalt Etablererstipend		114 765	24 551	30	7 365	6,4
5.16del	1023.71	NUMARIO	02. Nyskaping - nyetablering 03. Nyskaping - eksisterende foretak 14. Utredning Resten	362 4 310 240 5 848	362 4 310 0 0			
		Totalt NUMARIO		10 760	4 672	30	1 402	13,0

Tabell 3 Bevilgninger til SND 1999-2001 (i mill. kr). Totalt per kap./post og herav til FoU. Anslagene for FoU er foretatt bare for NHD og KR.D.

Kap./post	Betegnelse	Bevilgning			FoU-%	FoU-beløp		
		1999	2000	2001	1999	1999	2000	2001
<i>Nærings- og handelsdepartementet:</i>								
0923.70	Tilskudd, forsknings- og utviklingskontrakter	137,8	151,0	151,0	91,1	125,6	137,6	137,6
2420.50	Utviklingstilskudd, fond	176,1	175,0	161,0	20,2	35,6	35,3	32,5
2420.51	Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen	40,0	0,0	60,0	28,5	11,4	0,0	17,1
2420.51	Felles tapsfond for lån og garantier innvilget i budsjetterminen		45,0	0,0	28,5	0,0	12,8	0,0
2420.53	Tapsfond, såkornkapitalfond	40,0	7,5	0,0		0,0	0,0	0,0
2420.54	Prosjektutviklingstilskudd ¹⁾	25,0	15,0	25,0	25,0	6,3	3,8	6,3
2420.71	Tilskudd til dekning av tap på eldre lån og garantier	9,8		0,8	0,0	0,0		0,0
2420.72	Tilskudd til dekning av tap på risikolån		42,6		?		..	
2420.75	Tilskudd til omstilling		52,0	24,0	0,0		0,0	0,0
Sum Nærings- og handelsdepartementet (inkl. statsbanker):		428,7	488,1	421,8		178,8	189,5	193,4
<i>Kommunal- og regionaldepartementet:</i>								
0551.55	Etablererstipend, fond	119,5	108,0	120,0	6,4	7,7	6,9	7,7
0552.53del	Programmer for kompetanseutvikling, fond ²⁾					17,6	17,6	19,2
2425.51	Distriktsutviklingstilskudd, fond	783,5	780,0	793,4	8,9	69,6	69,3	70,5
2425.53	Tilskudd til dekning av tap på lån	116,0	100,0	100,0	5,3	6,1	5,3	5,3
2425.74	Dekning av tap på risikolån og garantier	24,1	4,0		0,0	0,0	0,0	
Sum Kommunal- og regionaldepartementet (inkl. statsbanker):		1 043,1	992,0	1 013,4		101,0	99,1	102,6
<i>Fiskeridepartementet:</i>								
1023.71del	Fiskeri- og havbruksforskning. Tilskudd til utviklingstiltak. ³⁾	10,8						
1040.70	Fiskeriavtalen, kondemnering av fiskefartøy	18,0	30,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2415.71	Tilskudd til nybygging og kjøp av brukte fiskefartøyer til Finnmark	10,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
2415.72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten	50,0	30,0	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2415.73	Rentestøtte stønadslån	2,5	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2415.74	Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor			30,0				
Sum Fiskeridepartementet (inkl. statsbanker):		91,3	62,0	97,0		..	..	..
<i>Landbruksdepartementet:</i>								
1142.71	Miljø- og næringstiltak i skogbruket		19,0	25,0				
1150.50	Jordbruksavtalen, tilskudd til bygdeutvikling og verdiskaping		513,0	585,0				
1150.77	Jordbruksavtalen, utviklingstiltak		49,0					
2411.50	Tilskudd til tapsfond, lån til landbruksformål		6,0	6,0				
2411.71	Rentestøtte		0,5	0,5		0,0	0,0	0,0
Sum Landbruksdepartementet (inkl. statsbanker):			587,5	616,5		..	..	..
<i>Miljøverndepartementet:</i>								
Tapsfondavsetning - uklart på hvilket kapittel					17,8	..	..	..
Sum Miljøverndepartementet:		0,0	0,0	0,0		..	..	..
Sum bevilgninger		1 563,1	2 129,6	2 148,7		..	..	..

¹⁾ SND-statistikk foreligger ikke. Antar at formålene 02, 03 og 14 utgjør 50% av hele virkemidlet og at FoU-komponenten er 50%, hvilket gir 25 prosent på totalen.

²⁾ Gjelder NT-programmet

³⁾ Gjelder NUMARIO

Litteratur

Året 2000. Årsrapport for SND.

Regnskapet 2000 - med styrets behandling og statistikk. SND.

Statistikkrapport 1999. Nr. 2-2000. Arbeidsnotat (E). SND, Oslo, 2000.

St.meld. nr. 36 (2000-2001) SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv

St.prp nr. 1 (2000-2001) Statsbudsjettet for budsjetterminen 2001, delproposisjoner for NHD, KR D, FID, LD og MD.

Erik Arnold m.fl.: Evaluering av SND: 1993-1999, Technopolis/Albatross-consulting/STEP-gruppen, Brighton/Oslo 2000.

Johan Hauknes m.fl.: SND og bedriftsutvikling - rolle, virkemidler og effekter. STEP-rapport R-04/2000, Oslo 2000.

Lillian Hatling m.fl.: SND og distriktsutvikling - rolle, virkemidler og resultater. STEP-rapport R-05/2000, Oslo 2000.

The Measurement of Scientific and Technological Activities: Proposed Standard Practice for Surveys of Research and Development, "Frascati Manual 1993", OECD 1994.

The Measurement of Scientific and Technological Activities: Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data, "Oslo Manual", OECD 1997.

Utdrag fra OECDs Frascatimanual 1993 i norsk oversettelse, Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, 1995.

Forkortelser

BIT	Program for bransjeorienterte IT-prosjekter for effektiv forretningsdrift
BUS	Tilskuddsordning for små og mellomstore bedrifter i sentrale strøk
DU	Distriktenes utbyggingsfond
EFTA	European Free Trade Association
ENT	Etablering med ny teknologi. Program for finansiering av rådgivning for nyskapere.
ESA	EFTA Surveillance Authority. EFTAs overvåkningsorgan.
EØS	Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde
FID	Fiskeridepartementet
FORNY	Program for nyskaping og kommersialisering fra FoU-miljøer
FoU	Forskning og utviklingsarbeid
FRAM	(Forstått, Realistisk, Akseptert, Målbart) Ledelses- og strategiutviklingsprogram for små og mellomstore bedrifter
IFU	Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter
IT	Informasjonsteknologi
KRD	Kommunal- og regionaldepartementet
LD	Landbruksdepartementet
MD	Miljøverndepartementet
NHD	Nærings- og handelsdepartementet
NIFU	Norsk institutt for studier av forskning og utdanning
NOU	Norges Offentlige Utredninger
NSF	National Science Foundation
NT	Program for nyskaping og teknologi i Nord-Norge
NUMARIO	Program for å fremme lønnsom næringsutvikling innenfor oppdrett av kveite, skjell og steinbit
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OFU	Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter
SFU	SNDs senter for utviklingskontrakter
SMB	Små og mellomstore bedrifter
SND	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond

Vedlegg: SNDs klassifikasjoner av prosjekter på formål og investeringsart

FORMÅL OG INVESTERINGSARTER MED DEFINISJONER

Veiledning i koding.

A. FORMÅL

A.1. Definisjon og bruk.

Definisjonen av formål:

Formål angir hva søker ønsker å oppnå med prosjektet som søknaden omfatter

Hvert prosjekt skal karakteriseres med kun ett formål.

Formålet skal knyttes til det totale prosjekt søknaden omfatter i motsetning til investeringsart som skal knyttes til den enkelte bevilgning som gis fra en bestemt virkemiddelundergruppe.

Formålet med prosjektet skal fylles inn i felt 24 i statistikk skjemaet med en **to-sifret kode**. Kapittel A.2 i dette vedlegg viser hvilke formål som kan benyttes, definisjonene av dem og den to-sifrede kode for de enkelte formålene.

I det følgende er det gitt noen generelle retningslinjer for valg av formål.

- I noen tilfeller kan det være flere formål søkeren ønsker å oppnå med prosjektet og det kan oppstå tvil om hvilket formål som skal velges. Det vil derfor ikke være til å unngå at det i noen tilfeller må utvises skjønn når det gjelder valg av formål. **Det formål som best illustrerer prosjektet og som i regelen vil være knyttet til den mest kostnadskrevende delen, skal da velges.**
- Et av formålene er 15. "Annet". Under definisjonen av dette formål er det gitt eksempler på når dette formål skal benyttes. **Formål 15. "Annet" er ikke en sekkepost som skal benyttes i de tilfeller det er flere formål med prosjektet og det er tvil om hvilket av de andre formålene som skal velges.**
- Rentestøtte kan gis til et lån som er bevilget tidligere eller når lånet bevilges. Samme formål som lånet er gitt til skal benyttes som formål med rentestøtten.
- Noen prosjekt, som det søkes om finansieringsbistand til fra SND, gjelder planlegging, utviklingsarbeid eller andre former for forberedelse til et utviklings-/utbyggingsprosjekt hvor formålet i utgangspunktet er klart. Det kan f.eks. gjelde forberedelse til en nyetablering (f.eks. etablererstipend), nyskaping i eksisterende foretak, omstilling m v. I slike tilfeller skal

planleggings-/ utrednings-/forberedelsesprosjektet gis samme formål som siktemålet med prosjektet.

A.2. Formål med definisjoner.

Følgende formål kan benyttes:

01. Tradisjonell nyetablering
02. Nyetablering med nyskaping
03. Nyskaping i eksisterende foretak
04. Omstilling
05. Knoppskyting
06. Flytting
07. Kapasitetsutvidelse
08. Rasjonalisering
09. Strukturtilpasning
10. Videreutvikling
11. Kapitalstyrking
12. Miljøforbedring
13. Lokal/regional næringsutvikling
14. Utredning
15. Annet

Definisjon av formålene er:

01. Tradisjonell nyetablering

Dette formål omfatter etablering av et **nytt selvstendig foretak** med produksjon av tradisjonelle produkter/tjenester.

Prosjekter i alle faser av etableringsprosessen, som planlegging, oppstarting og oppfølging skal gis denne formålskoden.

Et karakteristisk trekk ved denne type prosjekt er at mottaker vil få eller nylig har fått nytt foretaksnummer eller gjør forberedelser til etablering av foretak som vil få slikt. Initiativtaker til nyetableringen kan både være en enkeltperson eller flere personer. I noen tilfeller kan nyetableringen også skje med utgangspunkt i et eksisterende foretak (intraprenørskap). I slike tilfeller skal dette formål kun benyttes hvor den nye bedriften har fått eller vil få eget foretaksnummer og ikke dersom prosjektet kun fører til etablering av en avdeling i eller datterbedrift av et eksisterende foretak.

02. Nyetablering med nyskaping.

Dette formål omfatter etablering av et **nytt selvstendig foretak som introduserer et eller flere vesentlig nye produkter/tjenester i markedet**. Kjennetegn ved denne type produkt/tjeneste vil ofte være at det er basert på FOU eller at det ikke er produsert/utført tilsvarende i landet tidligere uten at dette er ufravikelige krav.

Prosjekter i alle faser av etableringsprosessen skal gis dette formål, som utvikling, planlegging, oppstarting og oppfølging.

For øvrig gjelder samme kjennetegn for dette formål som er beskrevet i siste avsnitt under formålet 01. "Tradisjonell nyetablering".

03. Nyskaping i eksisterende foretak

Dette formål omfatter prosjekter i eksisterende foretak

- som introduserer et eller flere vesentlige nye eller endrede produkter/tjenester i markedet,
- ved at eksisterende produkter/tjenester får nye anvendelsesområder eller
- ved innføring av en ny eller vesentlig forbedret produksjonsteknologi.

Formålet skal benyttes **for prosjekter av innovative karakter** som i mange tilfeller er knyttet til bedrifter som driver kontinuerlig utviklingsarbeid og ofte basert på FOU-virksomhet. De nye produkter/tjenester kan enten føre til økning i produkt-/tjenestespekteret eller erstatte tidligere produksjon i foretaket.

Prosjekter i alle faser av nyskapingen som planlegging, utvikling og igangsetting skal gis dette formål.

04. Omstilling

Dette formål omfatter prosjekter som innebærer en vesentlig endring/omlegging i eksisterende foretak når det gjelder:

- produkt-/tjenestespekteret
- produksjonsprosessen
- markedet eller
- organiseringen

Formålet skal benyttes når prosjektet bare innebærer at foretaket **legger om til produksjon av tradisjonelle produkter/tjenester eller legger om til annen tradisjonell produksjonsprosess**. Formålet skiller seg fra formålet 03 "Nyskaping i eksisterende foretak" ved at det er omlegging til tradisjonelle produkter/ tjenester/produksjonsprosesser selv om de kan være nye for foretaket. I noen tilfeller vil omstillingen være forårsaket av endringer i ytre forhold, som f.eks. markedsforholdene, som tvinger foretaket til det og ikke basert på en langsiktig og kontinuerlig satsing på nyskaping.

Prosjekter i alle faser av omstillingen som planlegging, utvikling og gjennomføring skal ha dette formål.

05. Knoppskyting

Dette formål omfatter etablering av en **ny enhet i eksisterende foretak** uten at noen vesentlig del av virksomheten for øvrig legges ned. Formålet skal bare benyttes om den nye enheten **tar opp produksjon av produkter/tjenester av tradisjonell karakter**. I motsatte tilfeller skal prosjektet gis formål 03 "Nyskaping i eksisterende foretak".

Formålet kan også benyttes når eksisterende foretak setter i gang produksjon av produkt/ tjeneste av tradisjonell karakter uten at noe annet legges ned. Dette kan f.eks. gjelde i tilfeller bedriften beslutter å gå over til selv å produsere det som tidligere skjedde ved leieproduksjon eller øker videreførelingsgraden.

Formålet skal benyttes enten den nye enheten etableres på samme sted som foretaket i dag ligger eller annet sted. Et annet kjennetegn er at den nye enheten ikke gis nytt foretaksnummer.

06. Flytting

Dette formål omfatter prosjekter hvor **deler av eller hele foretaket flytter til en annen kommune** uten at det finner sted noen vesentlig økning eller endring i produkt-/tjeneste-spekteret.

Et kjennetegn for dette formål er at enheten på det nye stedet ikke gis nytt foretaksnummer.

07. Kapasitetsutvidelse

Dette formål omfatter en **vesentlig økning av produksjonskapasiteten** i eksisterende foretak **av produkter/tjenester som foretaket allerede produserer**. En mer begrenset kapasitetsøkning gjennom utskifting av produksjonsutstyr med større kapasitet skal gis formål 08. "Rasjonalisering".

08. Rasjonalisering

Dette omfatter **utskifting av produksjonsutstyr som effektiviserer og moderniserer virksomheten** uten at det samtidig finner sted noen vesentlig kapasitetsutvidelse eller innføres ny og vesentlig forbedret produksjonsteknologi. Formålet omfatter også oppgradering, kvalitetsforbedring o.l., f.eks. i reiselivsbedrifter, av utstyr og innredning.

Målet med et slikt tiltak vil ofte være å redusere produksjonskostnadene og innebærer som regel redusert sysselsetting.

09. Strukturtilpasning

Dette formål omfatter **prosjekter med formål å få til en bedre struktur i en bransje eller produksjonsskjede**. Det kan f.eks. omfatte oppkjøp av bedrifter, fusjoner og andre prosjekter som påvirker den eksisterende bedriftsstruktur. Noen utbyggingsprosjekter i enkeltforetak, som oftest i de største foretakene, vil kunne påvirke strukturen i bransjer, men skal ikke gis denne formålkode.

10. Videreutvikling

Dette formål omfatter **"myke investeringer"/utviklingsprosjekter i eksisterende foretak som ikke eller i liten grad er forbundet med fysiske investeringer**. Eksempler er prosjekt som er rettet mot f.eks. kunnskaps- og kompetanse-, strategi- og ledelsesutvikling eller markedsføring og -undersøkelser. Kompetanseoppbygging og styrking og utvikling av bedriftsfunksjoner er karakteristiske kjennetegn ved prosjekt som skal ha dette formål.

I saker hvor det bevilges midler fra ordningen med nettverkskreditt til opplæring skal dette formål benyttes.

Utviklingsprosjekt hvor det på forhånd er klart at siktemålet vil være et av formålene for øvrig, skal gis det formål som da passer best. I noen tilfeller vil det imidlertid i startfasen av et slikt utviklingsarbeide ikke være klart hvor dette fører hen. I så fall skal prosjektet gis formål 10. "Videreutvikling".

I tilfeller hvor det bevilges midler til oppfølging av et eller flere engasjement skal dette formål benyttes. Det vil bli gjelde bevilgninger til Norges Bank i forbindelse med drift av SEBRA.

11. Kapitalstyrking

Dette formål omfatter **endring i eksisterende finansiering av et foretak med sikte på gunstigere lånevilkår eller tilførsel av ny kapital**. Det kan omfatte både tilføring av egenkapital, innvilgelse av nye lån og omgjøring fra en finansieringsform til en annen. Refinansiering av et foretak etter gjeldssanering skal ha dette formål.

Formålet kan også benyttes i forbindelse med finansiering av bedriftskjøp, tomtekjøp o.l. Et slikt prosjekt kan karakteriseres som en styrking av egenkapitalen. Forutsetningen er at kjøpet er hoveddelen av prosjektet.

Saker som gjelder tilførsel av grunnkapital etter ordningen med nettverkskreditt skal ha dette formål.

Kapitalstyrking vil i de fleste tilfeller være siktemålet med bruken av egenkapitalordningen. Dersom det i forbindelse med at SND går inn med egenkapital samtidig skal gjennomføres prosjekt i det aktuelle foretaket hvor formålet er et av de andre formålsalternativene, må det vurderes om dette skal velges.

Tilsagn om garanti for driftskreditt uten at dette er i sammenheng med prosjekter med formål nevnt for øvrig, skal gis formålskoden 11. "Kapitalstyrking".

12. Miljøforbedring.

I saker hvor det bevilges midler fra den nye miljøfondordningen fra 1998, skal gis dette formål og slike saker skal også gis kjennetegnet miljørettet i felt 25 "Andre kjennetegn". I den grad det bevilges midler fra andre ordninger kan dette formål også benyttes dersom miljøforbedring er hovedformålet med prosjektet.

13. Lokal/regional næringsutvikling

Dette formål skal omfatte prosjekt som bidrar til å styrke **det lokale næringsliv og bedre forutsetningene for et allsidig næringsliv**.

I de tilfeller formålet med prosjektet i det vesentlige er rettet inn mot et av formålene for øvrig, skal prosjektet gis det formål som da passer best, f.eks. prosjekt med formål å bidra til flere nyetableringer. I de fleste tilfeller vil imidlertid lokale/regionale næringsutviklingsprosjekt være rettet mot flere formål. I så fall skal prosjektet henføres til formål 13. "Lokal/ regional næringsutvikling".

14. Utredninger

Dette omfatter **utredninger, analyser og forskningsprosjekter** som SND eller andre tar initiativet til. Dette formål skal ikke omfatte planlegging/utredning av tiltak i enkeltbedrifter. Formålet er reservert mer generelle utredninger som f.eks. evalueringsprosjekter og utredning/forskning av nærings- eller regionalpolitiske problemstillinger.

15. Annet

Dette skal omfatte **prosjekter/tiltak som ikke kan henføres til andre formål** og kan bl a gjelde administrasjon, informasjon, erfaringsformidling m.v.

I saker hvor det bevilges midler fra ordningen med nettverkskreditt til prosjektledelse, skal dette formål benyttes.

Formålet "Annet" skal ikke være en sekkepost som prosjekt henføres til fordi formålet med det ikke er entydig og at det således kan være tvil om hvilket av de andre formålene som skal benyttes. Dette formål skal derfor ikke benyttes i forbindelse med tilsagn om støtte til enkeltbedrifter.

Unntaket er i de tilfeller det gis støtte til **barnehageutbygging** hvor alltid formålet "15. Annet" skal benyttes.

B. INVESTERINGSARTER

B.1. Definisjon og bruk.

Definisjonen av investeringsart:

Investeringsart angir hva den enkelte bevilgning konkret skal benyttes til.

Et prosjekt det søkes om støtte til fra SND, kan bestå av flere ulike deler som det kan bevilges midler til fra ulike SND-ordninger. **Investeringsart skal knyttes til enkeltbevilgninger fra en spesiell ordning (virkemiddelundergruppe).**

Investeringsart skal fylles ut med en tosifret kode i **felt 31 e** i statistikk skjemaet. Hvilke investeringsarter som kan benyttes, definisjonene av dem og den tosifrede koden som skal benyttes, fremgår av kapittel B.2 i dette vedlegg.

Hver bevilgning skal karakteriseres med kun en investeringsart.

Den enkelte bevilgning kan i noen tilfeller benyttes til flere typer konkrete investeringer (investeringsarter). Det kan derfor oppstå tvil om hvilken investeringsart som skal føres opp. **Den investeringsart som det meste av de bevilgede midlene skal benyttes til, skal velges.**

En av investeringsartene er 31. "Annet". **Denne investeringsart skal ikke benyttes som en sekkepost for prosjekter hvor midlene skal benyttes til flere investeringsarter** og hvor det følgelig kan være tvil om hvilken som skal settes inn.

B.2. Investeringsarter med definisjoner.

Følgende investeringsarter kan benyttes:

- 01. Planlegging**
- 02. Bygninger**
- 03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør**
- 04. Barnehage**
- 05. Strategi- og ledelsesutvikling**
- 06. Oppstarting**
- 07. Produktutvikling**
- 08. Produksjonsprosessutvikling**
- 09. Markedsutvikling**

10. Kompetanseutvikling
11. Opplæring av nye arbeidstakere
12. Nettverk/samarbeid
13. Kvalitetssikring
14. Etablereropplæring
15. Engasjementsoppfølging
16. Oppkjøp av bedrift
17. Fusjon
18. Annen strukturtilpasning
19. Refinansiering etter gjeldssanering
20. Annen refinansiering
21. Annen kapitalstyrking
22. Miljøforbedring
23. Utvikling av offentlig/privat støtteapparat
24. Stedsutvikling
25. Regionalt samarbeid
26. Samarbeid skole/næringsliv
27. Akkvisisjon
28. Evaluering
29. Annen utredningsvirksomhet
30. Informasjon og erfaringsformidling
31. Annet

Definisjonene av investeringsartene er:

01. Planlegging

Denne omfatter kostnader til planlegging, undersøkelse, foretaksanalyser, foranalyser og annet forarbeid i forbindelse med utvikling av et foretak f.eks. nyetablering, nyskapning, knoppskyting mv. Denne investeringsart kan benyttes både i de tilfeller prosjektet utføres av foretaket selv eller at det engasjeres ekstern konsulentbistand.

01. "Planlegging" skal ikke benyttes til generelle utredninger og evalueringer.

Planleggingsfasen i forbindelse med f.eks. etablererstipendet hører til denne investeringsart.

02. Bygninger.

Denne omfatter investeringskostnader til bygninger. Investeringer i barnehager er egen investeringsart (04.).

03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør

Denne omfatter kostnader til alle andre fysiske investeringer enn bygninger. Slike investeringer i barnehager skal føres til 04. "Barnehager".

04. Barnehage

Denne omfatter alle typer fysiske investeringer i barnehager.

05. Strategi- og ledelsesutvikling

Denne omfatter prosjektkostnader som skal benyttes til å utvikle strategi og ledelse i et foretak. som f.eks. FRAM-prosjekter.

06. Oppstarting

Denne omfatter ekstraordinære kostnader i forbindelse med oppstarting av ny bedrift, knoppskyting, omlegging mv. Oppstartingsfasen i forbindelse med etablererstipendet skal føres til denne investeringsart.

07. Produktutvikling

Denne omfatter kostnader i forbindelse med utvikling av et produkt fra ide til ferdig produkt.

08. Produksjonsprosessutvikling

Denne omfatter utviklingskostnader for å forbedre eller rasjonalisere produksjonsprosessen i et foretak.

09. Markedsutvikling og -undersøkelse.

Denne omfatter kostnader til markedsundersøkelser og markedsutvikling både innenlands og i utlandet.

10. Kompetanseutvikling

Denne omfatter kostnader til kompetanse- og kunnskapsutvikling av ansatte i eksisterende foretak .

11. Opplæring av nye arbeidstakere

Denne omfatter opplæringskostnader av nye arbeidstakere f.eks. i forbindelse med nyetablering og vesentlig utvidelse av sysselsettingen i et foretak.

12. Samarbeid/nettverk

Denne omfatter kostnader med tiltak for å bedre samarbeidet og utvikle nettverk mellom foretak og mellom foretak og FOU-institusjoner

13. Kvalitetssikring

Denne omfatter kostnader i forbindelse med utvikling og iverksetting av systemer og rutiner for å kvalitetssikre produkter og produksjonsprosesser og andre sider ved foretaket.

14. Etablereropplæring

Denne omfatter kostnader til kurs eller individuell opplæring av potensielle nyetablerere, ledere i nyetablerte bedrifter samt til fadderordninger for nyetablerere. Den kan også benyttes når det bevilges midler for ordningen med nettverkskreditt til opplæring.

15. Engasjementsoppfølging

Denne omfatter kostnader til oppfølging av engasjementsbedriftene. Dette omfatter bl a kostnader forbundet med engasjement av Norges Bank til regnskapsanalyser.

16. Oppkjøp av bedrift

Denne er i første rekke knyttet til formål 09. "Strukturtilpasning" og omfatter kostnader til oppkjøp av foretak både hjemme og i utlandet.

17. Fusjon

Denne er i første rekke knyttet opp mot formål 09. "Strukturtilpasning" og hvor investeringen skal benyttes i forbindelse med fusjon mellom flere foretak, norske eller med utenlandske foretak.

18. Annen strukturtilpasning

Denne omfatter andre former for strukturtilpasningstiltak/-prosjekter. Den skal ikke benyttes i de tilfeller et utbyggings- eller utviklingsprosjekt i et enkeltforetak vil kunne få innvirkning på strukturen i en bransje. Investeringsarten er forbeholdt prosjekt som omfatter flere foretak.

19. Refinansiering etter gjeldssanering

Denne investeringsart er i hovedsak knyttet til formål 11. "Kapitalstyrking" og er forbeholdt refinansiering i forbindelse med gjeldssanering.

20. Annen refinansiering

Denne investeringsart er i hovedsak knyttet til formål 11. "Kapitalstyrking" og er forbeholdt refinansiering som ikke er forbundet med gjeldssanering. Dette kan f.eks. gjelde endring av eksisterende finansiering med sikte gunstigere lånevilkår.

21. Annen kapitalstyrking

Denne vil være aktuell i forbindelse med bruk av egenkapitalordningen. Den kan også benyttes i forbindelse med bruk av ordningen med garanti for driftskreditt og i saker som gjelder tilførsel av grunnkapital fra ordningen med nettverkskreditt.

22. Miljøforbedring

Denne kan være aktuell for prosjekter hvor det bevilges midler fra det nye miljøfondet, men i saker hvor det bevilges midler til FoU fra miljøfondet skal gis kode 07 eller 08 for investeringsart. denne -prosjekter direkte knyttet opp mot SNDs spesielle ordning med garanti for lån til miljøtiltak i industrien.

23. Utvikling av offentlige/privat støtteapparat

Denne omfatter kostnader forbundet med utvikling og bedring av det lokale/regionale støtteapparatet for næringslivet og vil kunne benyttes i sammenheng med formål 13. "Lokal/regional næringsutvikling".

Den kan også benyttes i sammenheng med spesielle program for å kvalifisere private konsulenter for oppdrag innen programmer, f.eks. FRAM og tilsvarende program. Opplæring, kurs og seminar mv. for det lokale tiltaksapparat faller også innenfor denne investeringsart.

24. Stedsutvikling

Denne omfatter kostnader forbundet med tiltak som skal bidra til utvikling av steders miljø, tilgjengelighet mv. og er knyttet til formål 13. "Lokal/regional næringsutvikling".

25. Regionalt samarbeid

Denne omfatter kostnader forbundet med tiltak som skal bidra til samarbeid om næringsutvikling mellom kommuner eller fylker.

26. Samarbeid skole/næringsliv

Denne omfatter kostnader forbundet med tiltak som skal bidra til samarbeid, nettverk og felles utnyttelse av utstyr/kompetanse mellom bedrifter og ulike utdannelseinstitusjoner.

27. Akkvisisjon

Denne omfatter kostnader med sikte på å tilføre et område ny virksomhet og kan f.eks. omfatte markedsføring av regioner/kommuner.

28. Evaluering

Denne omfatter kostnader til evalueringsprosjekter av SNDs virkemidler, program, tiltak mv, men kan også omfatte evaluering av andre virkemidler mv som grenser opp mot SNDs virksomhet.

29. Annen utredningsvirksomhet

Denne omfatter kostnader forbundet med generell utredninger innen områder av betydning for SND og som ikke gjelder evalueringer.

Kostnader til utredning knyttet til enkeltbedrifter skal henføres til investeringsart "01. Planlegging".

30. Informasjon og erfaringsformidling

Denne omfatter kostnader i forbindelse med informasjons- og erfaringsformidlingstiltak knyttet til f.eks. program og prosjekt. Denne kan også omfatte kostnader til tiltak for å motivere bedrifter til å delta i slike program, prosjekt mv.

Kostnader til vanlige informasjonstiltak som f.eks. trykking av produktblad, brosjyrer mv belastes administrasjonsbudsjettet.

31. Annet

Denne omfatter kostnader til prosjekt/tiltak m v som ikke kan henføres til annen investeringsart. Den kan bli benyttet i forbindelse med kjøp av administrative tjenester i forbindelse med gjennomføringen av spesielle program mv.

Bevilgning til prosjektledelse fra ordningen med nettverkskreditt skal gis denne investeringsart.

Denne investeringsart skal ikke være noen sekkepost som bevilgningen henføres til hvor kostnadene skal dekke flere ulike typer investeringsarter og hvor det kan være tvil om hvilken investeringsart som skal velges.